

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Narodna obramba.

Različna so pota — a cilj bodi in mora biti eden: ohranitev slovenskih otrok narodu, ohranitev narodne meje proti tujskemu navalu.

Priobčujemo posnetek pravil novega obrambnega društva »Slovenska Straža«.

§ 1. Ime in sedež društva.

Društvo se imenuje »Slovenska Straža« in je ustanovljeno za vse v državnem zboru zastopane kraljevine in dežele in ni politično. Vodstvo in sedež društva je v Ljubljani.

§ 2. Namen društva.

Namen društva je obramba slovenskega življa potom narodne izobrazbe in gmotne okrepitve ljudstva na katoliškem, narodnem in patrijotičnem temelju.

§ 3. Sredstva društva.

Sredstva so prosvetna in gmotna.

Prosvetna sredstva so sledeča:

1. Društvo sestavlja odseke, po katerih spoznava narodne, kulturne in gmotne potrebe Slovencev, prireja v ta namen poučna potovanja in izdaja nabrano gradivo.

2. Prireja shode ali sodeluje pri že obstoječih izobraževalnih organizacijah, ustanavlja knjižnice ali podpira že obstoječe, prireja tečaje, zalaga tiskovine, prireja narodne slavnosti, gledališke predstave, izlete, zbirke, razstave, muzeje in sploh vse, kar ima namen vzbujati ter gojiti zmisel za domačijo, njen značaj, narodne navade, noše, sloge, umetnost, krajevne lepote, telovadbo, turistiko in šport.

3. Ustanavlja ali podpira šole in šolska društva.

Da pa društvo doseže svoj gmotni namen,

1. podpira po svoji moči z denarnimi sredstvi slovenske nepolitične organizacije, priredbe in naprave, časopisje in književne publikacije, ki so v zvezi z narodno izobrazbo;

2. kupuje zemljiška posestva ter jih prodaja ali daje potem Slovincem v zakup brez lastnega dobička;

3. denarno podpira socialno koristne naprave, gospodarske organizacije, ustanove, mladinskovarstvena, vajeniška in dijaška podporna društva, delavske strokovne organizacije;

4. zalaga in razpečava razno blago v društvene svrhe. V kolikor se za izvrševanje teh društvenih namenov potrebuje oblastveno dovoljenje, se mora to izposlovati.

§ 4. Pridobivanje denarnih sredstev.

Denarna sredstva društva se zbirajo iz

1. prispevkov društvenikov;
2. daril, volil in podpor;
3. z oblastvenim dovoljenjem prirejenih nabiranj;
4. dohodkov društvenih ali v njegovo korist prirejenih veselje, gledaliških predstav, predavanj, razstav in publikacij;
5. dohodkov društvenih podjetij, zasnovanih v društvene namene;
6. iz dobička pri razpečanem blagu.

§ 5. Člani.

Društveni so

1. **ustanovni**, ki plačajo vsaj 200 K naenkrat ali pa vsaj v štirih obrokih tekom enega leta;
2. **redni**, ki plačajo vsaj 1 K na leto, najmanj 10 K pa, če so društva ali pravne osebe;
3. **podporni člani**, ki plačujejo vsaj 50 vin. na leto.

Člani društva so moške, ženske in pravne osebe. Tisti, ki hočejo postati člani se oglasijo ali pri društvenem vodstvu ali pri podružnici svojega okraja.

Vse svote, ki presegajo udnino, se bodo odsej izkazovale kot „Slomškov dar“ naše narodne obrambe. Zato vsak, kdor zmore, prispevaj vsako leto tudi po 20, 10 ali vsaj 5 K „Slomškovega daru“, da z vsakim dnem naraščajo tudi denarna sredstva „Slovenske Straže“.

Vse darove in vsa pisma naj se pošilja samo na naslov: »Slovenska Straža« v Ljubljani.

Podružnice se bodo snovale potom centrale, zato naj povsodi, kjerkoli nameravajo ustanoviti podružnico, to takoj javijo »Slovenski Straži« v Ljubljani.

Da ne bode brezplodnega in razdirajočega zabavljanja — povemo odkrito, da nimamo nobenega povoda, da ne bi ponatisnili teh pravil. Povdarjali smo že opetovano, da se v politična vprašanja ne spuščamo. Ustanovitev novega obrambnega društva pa smatramo kot eminentno narodno, in le narodno zadevo. Kdor hoče naj dela za narod tu ali tam! — Naš list je priobčeval tudi vesti »Družbe sv. Cirila in Metoda«. — Čemu nas torej napadati, če smo naznanili ustanovitev »Slovenske Straže«. — Kdor misli, da bo mogel več koristiti narodni stvari na eni ali drugi strani, naj stori kot mu vелеva vest! — Blagor društvu, ki bo več od drugega doseglo za narodno obrambo, ker v nevarnosti ob mejah so vsi — brez razlike političnega mišljenja!

Mi hodimo v tem vprašanju zlato srednjo pot, — prosimo pa, naj se nam od obeh strani sporoče pozitivni uspehi. Kdor stori za narodno obrambo več, onega bo venec prvenstva.

Polemika pa ni naša stvar! Mislimo da se razumemo in da se strinjajo z nami vsi naši naročniki.

Kdo sme v Ameriko?

(Vestnik Rafaelove družbe.)

Večkrat smo že pisali, kako stroge so v Ameriki določbe glede priseljencev in kako strogo gledajo na to, da je vsak priseljenec popolnoma zdrav. Dostikrat zadostuje tudi manjša telesna napaka, da se pošlje naseljenec nazaj v domovino.

Izmed glavnih telesnih napak, ki ovirajo priseljivanje v Ameriko in vsled katerih se zavrne pred izkrcanjem marsikteri potnik, navajamo sledeče: Otrdelost raznih členkov, zapnelost žil, sušenje kit, kronično napredujoče bolezni živčnega sestava, kronične bezgavke na vratu, spremembe v členkih ledja, skrajšanje udov in omrtvelost, kila, golša, sušica v hrbtenici, lupus in druge kožne bolezni zlasti kronične, napaka srčnih za-

klopnic, vidne krčne žile, manjkanje raznih udov in še mnogo drugih bolezni. Že iz teh podatkov je razvidno, kako stroga je ameriška izseljeniška komisija in kako strogo se izvajajo ondi oblastvene naredbe. O tem bo vedel povedati marsikdo, ki se je moral vrniti čez široko »lužo«.

Pisali smo že tudi o strogih določbah glede sredstev: da mora imeti vsak ob izkrcanju na ameriških tleh vsaj 25 dolarjev v gotovini (125 K našega denarja), in pa plačan vozni list do konca svojega potovanja.

Sedaj pa razglasha naše c. kr. trgovsko ministerstvo z razpisom št. 15.195 ex 1910 poostrene določbe generalnega guvernerja kanadskega za izseljelnike, ki potujejo v Kanado; temu bodo gotovo kmalu sledile tudi druge ameriške države. To poostrenje obstoji v glavnem v določilu, da mora imeti vsak, kdor pride v kako kanadsko pristanišče v času od 1. novembra do zadnjega februarja — v gotovini 50 dolarjev (250 K) za se in če potuje z družino — za vsakega rodbinskega člana po 25 dolarjev (125 K). Seveda mora imeti za vse tudi plačane vozne liste do konca potovanja, ali pa zadostno svoto denarja še posebej v ta namen.

Ta stroga določba pa pomenja še nekaj drugega, — da je namreč ravno v navedenih mescih — to pa ne-le v Kanadi, ampak v Ameriki sploh — najslabši zaslužek.

Nikdar ne moremo dovolj priporočati našemu ljudstvu, naj ne hiti trumoma v Ameriko, medtem ko zapušča doma zemljo, ki gotovo vsakega lahko preredi, četudi ponekod malo slabeje, vendar pa brez vseh onih velikih nevarnosti, ki jim je izpostavljen v daljni tujini.

Le kdor ima popolnoma zagotovljen dober zaslužek in si v resnici ne more pomagati doma, pojdi — če ni drugače — a pridi nazaj, dokler si nisi izčrpal svojih moči — pri delu za tuje ljudstvo. —

Statistika občinskih doklad in naklad.

Statistika ima vedno velik narodno-gospodarski pomen, — važnost torej tudi za naše občine. To je napotilo deželni odbor, da je začel nabirati statistično gradivo — preteklo leto glede izdatkov za ubožno oskrbo, potem o stanju domače obrti na Kranjskem. — Da dobi deželni odbor tudi splošen pregled o občinskih dokladah in nakladah, izdana je bila s tozadevnim nalogom sledeča

Okrožnica

vsem županom na Kranjskem.

V svrhu sestave statističnega pregleda potrebuje deželni odbor natančne podatke, koliko pobirajo občine občinskih doklad na direktne davke, koliko samostojnih občinskih naklad na pivo, žga-

nje in poslane žgane pijače (likerje) in koliko doklad na vžitino od mesa, vina, vinskega in sadnega mošta.

Županstvu se naroča, da zanesljivo v 14 dneh naznani semkaj tu zahtevane podatke, in sicer posebno natančno glede onih doklad, za katere ni treba dovolitve deželnega odbora po § 79. občinskega reda.

Zaradi enotnosti poročil naj se deželnemu odboru predloži podroben izkaz o sklenjenih in prejetih dokladah in nakladah po priloženem vzorcu in sicer za leto v 14 dneh, v bodoče pa vsako leto najkasneje do 1. svečana.

Deželni odbor kranjski
v Ljubljani, dne 17. maja 1910.

Županstvo občine

Št.

I z k a z

o sklenjenih in prejetih občinskih dokladah in nakladah.

Vrsta doklad, oziroma naklad	Pobirala se je v preteklem letu 19....		Letos (19....) je sklenjena in se pobira v % oziroma zneskih	O p o m b a
	v odstotkih (%), ozir. zneskih	in donesla v gotovini		
Doklada na direktne davke izvzemši osebno dohodnino in plačarino:		K h		
Užitninska doklada, in sicer od mesa, vina, vinskega in sadnega mošta, ozi- roma od posameznih navedenih užitnin- skih predmetov:				
Samostojna občinska naklada od piva: od hektolitra po	K h		K h	
Samostojna občinska naklada po . . od hektolitrske stopinje navadnega in po od poslanega žganja.				
Županstvo				
v, dne 191....				
Opomba. Kjer se kaka doklada ali naklada ne pobira, naj se to naznači v „Opombi“ v predpisani koloni pa zaznamuje z — — —. V predpisanih kolonah se morajo vpisati edino odstotki v številkah (n. pr. 60%), oziroma prejeti zneski (n. pr. 520 K 60 h) brez vsakih drugih pristavkov.				

C. kr. ravnateljstvo državnih železnic v Beljaku in slovenski jezik.

V obče je znano, da c. kr. državni uradi kaj radi širijo med Slovenci nemški jezik, kakor da bi le ta jezik bil edino zveličevalen; toda posiliti nas ne morejo, če mi v to ne privolimo. Oni se pa vsejedno — prisiljeno kažejo pravične tam, kjer mi to odločno zahtevamo.

Več občin v Savinjski dolini na Štajerskem je zaprosilo letošnjo spomlad pri imenovanem ravnateljstvu za svoje splavarje slovenskih spla-

varskih izkaznic, ki opravičujejo do polovične vozne cene po državnih železnicah. — Ker ravnateljstvo ni imelo v zalogi takih tiskovin, je dalo takoj tiskati dvojezične izkaznice ter je ustreglo občinam v treh tednih. Kakor se vidi, so zadevo sicer za par tednov zavlekli, a ustregli so vendar. — Morda so se udali odločnosti občine Kokarje, ki je v svoji prošnji napovedala, da bode vložila pritožbo na železniško ministerstvo oziroma državni zbor, če bi se ravnateljstvo ne ravnalo po zakoniti ravnopravnosti slovenskega jezika.

V slovenskem jeziku vložene prošnje so torej rešili v pravilni slovenščini. Seveda, kdor jim v svoji nezavednosti piše nemško, mu vendar ne bodo odgovarjali v slovenščini! Za nje velja namreč pravilo, da morajo odgovarjati v onem jeziku, v katerem je pisana vloga.

Pravice slovenskega jezika so torej jedino v naših rokah, ne pa v rokah državnih uradnikov. Ti sploh nimajo nasproti nam nobenih jezikovnih pravic, temveč samo jezikovne dolžnosti. Ako jih torej na njihove jezikovne dolžnosti opominjamo s tem, da se sklicujemo na določbe člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. XII. l. 1867. drž. zakonika št. 142, jih tudi izvršujejo. Ako jih pa ne opominjamo, smatrajo oni to za znamenje, da na svoje pravice ne reflektujemo. Naša narodna dolžnost je, pridobivati svojemu jeziku v vseh državnih, deželnih in drugih uradih ter povsod v vsakdanjem življenju, bodisi v zaprtih prostorih, bodisi na ulici in cesti, zakonito veljavo. Zato oskrbimo sinovom našega naroda kruha tam, kjer bi nam ga sicer Nemci odjedli. Zlasti naj bodo občine nepreprosljivi pionirji pravic slovenskega jezika.

O bankah in bančni politiki.

Spisal Rudolf Šega.

(Nadaljevanje.)

In tako je finančni minister mislil, da naj se kmalu določi termin, ko se bo začelo vnovčevati bankovce. V novčni pogodbi z dne 24. jun. 1857. l., ki jo je Avstrija sklenila z nemškimi državami, ki so bile vsled novčne konvencije z dne 30. jul. 1833. l. združene v takozvano carinsko družbo, je bilo v točki 22. določeno, da nobena teh držav, ki so se pogodile, nima pravice izdajati papirnati denar s prisilnim kurzom, če niso dani pogoji, da se mora ta denar vsak čas zamenjati na zahtevo za srebrne novce.

(Ako da država zagotovilo, da se njen papirnati denar pri določenih blagajnah lahko zamenja na zahtevo za kovinski denar, najsi že odredi, da se ž njim more plačati samo pri vseh javnih blagajnah ali pa sploh neomejeno — tedaj govorimo o prisilnem kurzu [Zwankskurs]).

Tozadevna določila je imela ces. naredba z dne 30. avg. 1858. l. V tej naredbi se banki naroča, da sme počenši s 1. nov. 1858. l. izdajati samo na avstrijsko vrednoto se glaseče bankovce po 1000, 100 in 10 gld. Sme pa te bankovce tudi še pred 1. nov. 1858. l. vporabljeni. Nacionalna banka je nadalje obvezana, te bankovce na zahtevo imetnikov vsak čas zamenjati pri svoji glavni blagajni na Dunaju za polnovredne srebrne novce. Od teh na avstrijsko vrednoto se glasečih bankovcev, kolikor se jih še nahaja v prometu, jih mora najmanj ena tretjina biti kritih z zako-

nitimi srebrnimi novci ali s srebrom ali pa deloma tudi z zlatimi novci ali zlatom, ostanek pa naj bo krit s kreditnimi efekti, ki so bili po statutih eskontovani ali na katere se je dovolilo posojilo. Bankovci avstrijske vrednote se morajo sprejemati pri vseh javnih blagajnah in sicer za nominalno vrednost, imajo prisilni kurz pri vseh plačilih, ki naj se plačujejo v avstrijski vrednoti.

Dne 26. dec. 1858. je izšla ces. naredba, ki je ukazovala, da naj se iz prometa vzamejo prejšnji bankovci po 5, 2 in 1 gld. Nac. banka je dobila pravico, izdati namesto teh bankovcev nove bankovce po 1 gld. avstr. vrednote in sicer v najvišjem znesku 100 milj. gld. Za te bankovce ni veljalo določilo, da morajo biti metalnično in z drugimi efekti kriti. Za te so jamčila državna posestva, katera je država izročila banki. Vendar je pa morala banka te bankovce po 1 gld. vsak čas na zahtevo vnovčiti.

Toda vsled vojne z Italijo ni mogla banka počenši z 29. aprilom 1859. l. več vnovčevati bankovcev. S ces. naredbo z dne 29. aprila 1859. l. je bilo določeno, da vzame država pri banki večje posojilo. Izdalo naj bi se posojilo 500 milj. gld. avstr. vrednote v 5% državnih zadolžnicah. Ker ni bil čas za realizovanje tega posojila ugoden, tedaj je dobil finančni minister ukaz, naj po potrebi zastavlja pri banki te državne zadolžnice za 2% nominalne vrednosti. Ob enem je dobila banka pravico izdati v to svrho bankovce po 5 gld. av. vrednote, katere so morali sprejemati pri vseh javnih blagajnah in ki so imeli prisilni kurz. V zmislu te naredbe si je državna uprava izposodila od banke l. 1859. 133 milj. gld. in nadalje še 20 milj. gld. kovanega denarja brezobrestno, kot pokritje je izročila banki 3 milj. funt šterlingov v Londonu mesca februarja 1859. l. izdane državnega posojila, katerega pa se ni moglo placirati. Nesrečni izid vojne je onemogočil takojšnjo vrnitev teh vsot.

5. Tretji privilegij banke z dne 27. dec. 1862.

Takoj po sklenjenem miru je hotela državna uprava začeti z uredbo denarstva. V to svrho je hotela predvsem urediti svoje dolžno razmerje napram nacionalni banki. L. 1860. se je novi državni dolg znižal od 133 mil. gld. na 99 milj. gld. Nadalje so l. 1859. izdano posojilo 200 milj. gld. mesca marca 1860. l. izpremenili v obrestljiv in s premijami vračljiv dolg (takozvane srečke iz l. 1860.) 123 milj. gld. obligacij, ki se niso izdale, je dobila banka kot zastavo za ostalo terjatev 99 milj. kron. To so bila poslednja dela Bruckova v bančni stroki. Njegov naslednik Ignacij pl. Plener je energično nadaljeval pričeta dela za ureditev denarstva. Toda za to so ustanovili nove kompetence. Cesarski patent z dne 26. febr. 1861. je ustanovil prvi državni

zbor. In tako je vlada predložila parlamentu načrt, kako naj se uredi bankovci. In po dolgih parlamentarnih posvetovanjih se je slenil zakon z dne 27. dec. 1862. Veljal je za celo državo. Finančni minister je dobil pooblastilo, da sklene z nacionalno banko tozadevno zakonu priloženo pogodbo o podaljšanju njenega privilegija, o novih statutih in o novem reglemaju, konečno o ureditvi dolžnega razmerja med državo in banko. Bančni odbor je sprejel pogodbo. Novi statut in reglema sta stopila v veljavo dne 6. jan. 1863.

Prvo parlamentarno ureditev bančnih zadev, ki se pojavlja v zakonu z dne 27. decembra 1862., smemo smatrati kot posrečeno. Bančni statut je bil za tisti čas popolnoma moderen, banka se je primerno organizovala, njen delokrog pravilno omejil, preskrbelo za redno objavlanje bančnega stanja, vsled izkušenj se je določilo, da bodi banka neodvisna od države, in so se medsebojni kupčijski odnosi reducirali na minimum. Določila glede kovinskega pokritja bankovcev so bila sicer stroga, toda za tisti čas primerna. Akcijski kapital nacionalne banke se je določil na 110,250,000 gld. Banka je za dobo novega privilegija, to je do konca l. 1876., edina opravičena izdajati »nakaznice na sama sebe, ki so neobestljive in prinesitelju na zahtevo izplačljive.« Ti bankovci se ne smejo glasiti na manjšo svoto nego na 10 gld., vendar je pa banka še upravičena, da pusti v prometu bankovce po 1 in 5 gld. Kdaj naj se ti iz prometa vzamejo, bodo določili posebni tozadevni zakoni. Banka je obvezana svoje bankovce vnovčevati za polno nominalno vrednost s srebrnimi novci. Oni znesek, ki presega svoto 100 milj. gld. v prometu se nahajajočih bankovcev, mora biti pokrit z zakonitimi srebrnimi novci ali pa s srebrom. Oni znesek pa, za katerega presegajo v prometu se nahajajoči bankovci zalogo gotovine, mora biti pokrit z efekti, katere je banka eskontirala ali lombardirala, ali pa z izplačanimi zapadlimi kuponi zemljiškoodveznih obligacij, nadalje z zastavnimi listi banke, katere je banka izplačala in ki so za zopetno prodajo sposobni, ki pa ne smejo presegati svote 20 milj. gld. in ki smejo le z $\frac{2}{3}$ nominalne vrednosti služiti kot pokritje. Eno četrtino kovinske zaloge sme tvoriti mesto srebra tudi zlato oziroma zlati novci. Bankovci so imeli v celi monarhiji razven v lombardsko-benečanskem kraljestvu prisilen kurz za nominalno vrednost.

Slpoh je bila pogodba med državo in banko pravična.

6. Izdaja drž. pap. denarja. Razmerje med banko in Ogrsko 1867—1878, izpremenitev nacionalne banke v Avstro-ogrsko banko.

L. 1866. je izbruhnila vojna s Prusijo in Italijo. Zaradi tega je zakon z dne 5. maja 1866. l. izpremenil v prometu se nahajajoče bankovce po 1 in 5 gld. v državni papirnat denar s prisilnim kurzom. Banka ni bila več obvezana ta papirnat denar vnovčevati za srebro. Pri tem je ostalo do zakona z dne 9. julija 1894. l.

Vsled izdaje tega državnega papirnatega denarja je bila banka v svojih privilegijalnih pravicah prikrajšana. Kmalu so se njeni dohodki zmanjšali. L. 1867. ni mogla banka svojim akcionarjem izplačati 7% dividende.

L. 1867. je za našo monarhijo zelo važno. Tega leta se je namreč sklenila na g o d b a med Avstrijo in deželami ogrske krone. Vsled te pogodbe so zakonodajne kompetence, kakor so bile v patentu z dne 25. febr. 1861. l. postavljene, temeljito izpremenjene. Ker se naj po novem redu novčarstvo in obrestna mera v obeh državnih polovicah po enakih načelih ureja, se je v pogodbenih zakonih določilo, naj bo avstrijska vrednota do zakonite izpremembe skupna deželna vrednota. Za dolg, ki je obstojal v državnem papirnatem denarju, pa naj jamčita obe državni polovici. Ta pogodbeni zakon pa ne omenja niti bankovcev, niti bančnega privilegija, ki je veljal za celo državo do l. 1876. Dogovor v tem oziru je bil pa potreben in neizogiben. In v resnici ste se takrat avstrijska in ogrska vlada dogovorili tudi — glede banke. V nekem dogovoru obeh ministrstev z dne 12. sept. 1867. je prevzelo ogrsko ministrstvo obveznost, da ne bo dovolilo ustanoviti na Ogrskem samostojne banke, dokler se ne bo v tem oziru sporazumno izdalo novih tozadevnih zakonitih določil. Ogrska vlada dovoli bankovcem na Ogrskem prisilni kurz. Bankovce se mora sprejemati pri vseh državnih blagajnah kakor do zdaj. Nacionalna banka je pa obvezana, da ustanavlja na Ogrskem filialke, katere smatra ogrska vlada za potrebne, da te zadostno dotira in da daje posojila na efekte obeh državnih polovic kakor tudi na druge solidne, na borzi notirane vrednostne papirje. Ta odgovor se ni takoj sporočil banki, temveč še le l. 1870. so ji pisмено sporočili njeno vsebino.

(Dalje prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

145. Gospod F. L. v S.

Dodatno k odgovoru pod št. 136 v zadnji (10.) številki »Občinske Uprave« opozarjamo še, da službena pogodba med občinskim odborom in občinskim tajnikom obdrži zakonito veljavnost pred sodiščem le v tem slučaju, če je tajnik nastavljen po veljavnem in pravilnem sklepu občinskega odbora v seji.

Ni pa ravno potrebno, da bi bila služba razpisana. Četudi je podpisana službena pogodba od vseh odbor-

nikov — a če se ni namestil tajnik v odborovi seji po glasovanju, naj občinski odbor naknadno stori sklep v seji, tako da se bo dal dokazati po sejnem zapisniku.

146. Gospod A. B. v Č.

Vprašanje:

1. Pri volitvi občinskega odbora so bili v drugem razredu izvoljeni štirje odborniki. Od teh se je eden odpovedal odborništvu. Kako naj se postopa sedaj? Odbor še ni konstituiran. Ali pride v odbor namestnik ali naslednji — z največ glasovi izvoljeni?

Prva z največ glasovi izvoljena sta dva: tu odloči žreb. Ali se mora stari odbor sklicati k seji, pri kateri se žreba, ali se skliče samo tozadevno volilno komisijo, pred katero se žreba?

2. Tukajšna posojilnica je imela že pretečeno triletno dobo virilni glas v odboru. Udje so pa iz več tisoč deležev. Ali sme načelnik drugemu uradniku posojilnice izdati pooblastilo, da se udeležuje odborovih sej in volitev, ker se jih sam ne sme vdeleževati?

3. Ako ne pride tri četrtine odbornikov k županovi volitvi — kolikokrat se lahko odredi volitev župana? Kdo sme kaznovati nenavzoče: župan starega odbora ali najstarejši odbornik, ki vodi volitve?

4. Ako bi bila volitev novega odbora, ali se vrši na podlagi prvotnega imenika? Ta ni zanesljiv, ker ga je sestavil (?) in spisal davčni izterjevalec, ni pa od urada izdelan in uradno podpisan, dalje je bil sestavljen še pred novim letom. — Od takrat se je že veliko spremenilo: eni so umrli, drugi so prodali posestva, tretji se izselili itd.

Odgovor:

Vaše volitve nam provzročajo mnogo več dela, kakor je ravno potrebno. — Določbe obč. volilnega in obč. reda so precej jasne, treba jih je samo brati in umevati. — Na stavljena vprašanja — sledeča pojasnila:

Ad 1. Dokler ne začne poslovati novoizvoljeni občinski odbor (— kakor je to ravno pri Vas —), toliko časa ostane v službi stari odbor, kakor določa § 21. občinskega reda. — Če se je odpovedal en odbornik, naj postopa župan tako, kakor velewa § 22., drugi odstavek, občinskega reda: pozove naj v odbor onega namestnika, ki je dobil v dotičnem razredu največ glasov. Drug ne more biti pozvan v odbor.

Ne razumemo Vas, kaj hočete reči s tem: »namestnik ali naslednji — z največ glasovi izvoljeni« (?), in: »prva z največ glasovi izvoljena sta dva«. — Po našem mnenju sta v dotičnem razredu izvoljena dva namestnika, ki imata enako število glasov; torej stopi v odbor v tem slučaju oni, za katerega odloči žreb. — Vse pa izvede sedaj poslujoči občinski odbor.

Ad 2. Če ima posojilnica res virilni glas, potem pooblasti načelstvo (ne načelnik!) kogar hoče, da jo zastopa v vseh občinskih stvareh, pri sejah in volitvah, če ima namreč dotičnik vse potrebne lastnosti. —

Ampak — ali ima posojilnica pravico virilista? Kakšne direktne davke plačuje? — Opozarjamo, da rentni davek ne vtemeljuje virilne pravice.

Ad 3. Volilni red ne določa izrecno, kolikokrat naj se skliče odbor k volitvi občinskega starešinstva; ponavlja se to lahko večkrat; vendar pa, če se vidi, da ni upati vspeha, treba se je obrniti na okrajno glavarstvo, da stori potrebne korake. — Kazen prisoditi pa sme po § 34. občinskega volilnega reda le občinski odbor, (— namreč ostali odborniki, ki se volitve vdeležujejo, in kojih utegne biti dve tretjini).

Ad 4. Če je novi odbor že izvoljen, ne uvidimo potrebe, da bi bile nove volitve. To bi bilo mogoče le v tem slučaju, da bi bile prve razveljavljene v polnem

obsegu ravno vsled napačnega vol. imenika in drugih nerednosti. — Za pravilnost volilnega imenika je odgovoren župan; § 12 obč. volilnega reda, določa celo, da mora volilni imenik sestaviti župan. — Če tega ni storil, bi utegnulo politično oblastvo dobiti povod, da volitve v resnici razveljavi.

V volilnih zadevah Vam bi mi priporočali, da se obračate naravnost na ondotno okrajno glavarstvo.

147. Županstvo v F.

Vprašanje:

Imamo volitve v zdravstveni zastop za okrožje F. Slučajno sta odsotna dva občinska svetovalca. — Ali sme namesto svetovalca voliti drugi občinski odbornik, ker je prvi odsoten?

Odgovor:

Član občinskega starešinstva (občinski svetovalec) — če je odsoten — se pri volitvah zastopa zdravstvenega okrožja ne more zastopati od kakega drugega odbornika ali namestnika, ker § 3. zakona z dne 27. oktobra 1900, dež. zak. št. 27 v tretjem odstavku jasno in izrecno določa, da volijo zastop zdravstvenega okrožja člani županstev (občinskega starešinstva; nemški tekst se glasi »des Gemeindevorstandes«). — O kakem nadomestovanju pa zakon ne določa ničesar.

148. Županstvo Sv. V. na Notr.

Vprašanje:

Pri nas je župan obenem tajnik, in kakor prejšnji — tako je tudi sedanj župan prevzel vse poslovanje. — Poprej je dostavljalo županstvo le nekaj sodnih spisov, ne pa vseh. Tako opravlja tudi sedanj župan ta posel, toda brez takse. — Ali se more župan siliti, da opravlja vse dostavitve?

Odgovor:

Opozarjamo Vas na dvojce člankov v lanskem letniku »Občinske Uprave« in sicer v 22. in 24. številki, v prvi pod naslovom »O pobiranju občinskih taks« in v zadnji »Dostavljanje sodnih spisov po občinah«.

Ondi dobite dovolj pojasnila na svoje vprašanje. — Takso za dostavljanje spisov v strankinih zadevah lahko sklene občinski odbor, ampak taksa se steka v občinsko blagajno, in je ne sme porabiti župan kot nagrado za svoj trud. Plačo in odškodnino dovoli županu po § 25. obč. reda le občinski odbor.

149. Gospod M. J. S. v Č.

Vprašanje:

Namesto enega odstopivšega odbornika je treba pozvati v občinski odbor namestnika. Izvoljena pa sta v dotičnem razredu dva namestnika, ki imata enako število glasov. — Odločiti mora torej žreb. Nekteri so mnenja, če nista oba namestnika navzoča pri žrebanju, pride v občinski odbor le tisti — in sicer brez žrebanja, ki je navzoč. — Če torej pride k seji le eden namestnik, ali je treba še žrebat, ali pa se pokliče v odbor le navzoči namestnik?

Odgovor:

Žreb mora odločiti na vsak način, ker določa tako v 3. odstavku § 22. občinskega reda. Nikjer pa ne določa zakon, da morata biti na pr. v Vašem slučaju ali pa sploh — oba namestnika pri žrebanju navzoča, ampak sta lahko oba odsotna. — Tudi način žrebanja ni predpisan.

Omenjeni § 22. občinskega reda nalaga županu dolžnost, da pokliče izstopivšemu odborniku v občinski odbor namestnika. — Ravno tako dolžnost nalaga torej v Vašem slučaju zakon županu, da določi sam — kot odbornika — namestnika z žrebanjem. — To naj izvrši župan — da ne bo ugovorov ali sumničenj — v javni seji; imeni dotičnih, med katerima naj odloči žreb, naj se zapišeta na dvojce listov in deneta v dvojce zapečatenih

kuvert, ki se položita v kako posodo tako, da ne bodeta vidni za onega, ki je določen za žrebanje. — Tega določi ali župan sam ali odbor — in zadeva je rešena. Če gar ime bo izžrebano, oni bo odbornik.

Župan naj dotičnega na to uradnim potom obvesti in pozove, da vstopi kot odbornik v obč. odbor.

150. Občinski urad C. na D.

Vprašanje:

Je li deželni zbor kaj določil glede nove cestne proge Malenca—Stojdraga, za kar so občine Č., C., B., Z. in K. že mnogokrat prosile in smo se tudi do poslancev pismeno obračali?

Odgovor:

Na enaka vprašanja nam ni mogoče odgovarjati, zato Vam svetujemo edinole, da se v takih slučajih obračate naravnost na deželni odbor. — Dokler so še v tiru uradne predpoizvedbe, oziroma če zadeva še ni uradno rešena, o stvari ni mogoče pisati!

Ponavljamo še enkrat, da odgovarjamo le na vprašanja za pojasnila v okviru že obstoječih zakonov, ne moremo pa tega storiti v zadevah, pri katerih še ni izrečena končna odločitev.

151. Gospod I. L. v L. p. L. (Št.)

Vprašanje:

Okrajni zastop v L. je pri proračunu dovolil občini M. G. 600 K subvencije. Pri zastopu se je pa oglasil X. in zahteval popravilo neke 3 km. dolge ceste. To X-ovo zahtevo je naznanil okrajni zastop občini M. G.; ta pa je dala oni del ceste pregledati in spoznala, da je veliko cest v občini bolj potrebnih poprave.

Sklenilo se je popraviti popred druge ceste. — Okrajni zastop pa je kar izročal denar v roke X-u že dve leti, ter odtegnil izplačane zneske od proračunjene subvencije, tako da je hotel dati občini letos le 148 K. — Ali je imel za to pravico?

Odgovor:

Kdo je ta X.? in ima li kako pravico sprejemati denar za občino? Čemu je porabil denar? — Če je bila dovoljena podpora občini brez kakega posebno določenega namena, n. pr. ne le za kak posamezen del občine, in brez določila, kdo naj dvigne podporo, potem je brez dvoma, da bi bili morali prejeti denar samo upravičeni zastopniki občine, torej le župan oziroma člani občinskega starešinstva.

Če se čuti občina prikrajšano, pritoži naj se na deželni odbor.

152. Gospod F. S. v R.

Vprašanje:

1. Ali je dolžan krajni šolski svet plačati troške učiteljskega konferenčnega zapisnika?

2. Ali je dolžan kraj. šolski svet plačevati list »Lehrmittelmagazin«, ki ga ne rabi in ga ni naročil? List je na dolgu že več let.

3. Koliko se sme zahtevati za vodstvo šolske matice?

Odgovor:

Na prvo in tretje vprašanje Vam pač ni mogoče pozitivno odgovoriti: plačilo je odvisno od razmer in dogovora in nima s šolskimi zakoni ničesar opraviti. Smo pa mnenja, da se brezplačno malokje kaj stori. — V prvem slučaju tudi ne vemo, za kakšno konferenco se gre. — Višina plačila je gotovo odvisna le od obsežnosti dela. —

Glede lista (vprašanje 2.) pa smo mnenja, da se ne boste mogli upirati plačilu. — Če lista niste naročili, bi bili morali vrniti takoj prvo številko, ker pa ste ga prejeli brez odpovedi nadalje, lahko smatra to upravištvo in tudi sodišče — ako pride do tožbe — kot molčeče privoljenje, v tem slučaju naročitev. Tak slučaj nam je že znan.

Gospodarstvo.

Razpis službe. Na deželni kmetijski šoli na Grmu se razpisuje službeno mesto provizornega strokovnega učitelja za sadjarstvo oziroma vinarstvo. S tem mestom so združeni prejemki VII. plačilnega razreda deželnih uradnikov, ki je enak X. plačilnemu razredu državnih uradnikov, z letno plačo 2200 K in aktivitetno doklado 672 K. Prošnjam je priložiti dokazila o domovinstvu, o telesnem in duševnem zdravju, npravnosti, predizobrazbi, strokovni sposobnosti, dosedanjem službovanju in znanju slovenskega in nemškega jezika. Prošnje je vlagati pri deželnem odboru vodine Kranjske v Ljubljani do dne 15. julija t. l.

»Zadružna Zveza« v Ljubljani je imela dne 30. maja t. l. svoj občni zbor. Zveza praznuje letos svojo 10letnico. Danes je najmočnejša jugoslovanska organizacija, ki šteje med svojimi članicami 543 zadrug, v Dalmaciji (65), Goriški (10), Istri (83), Koroški (18), Kranjski (270), Štajerski (89) in v Trstu (8). — »Zveza« skrbi za izobrazbo s prirejanjem poučnih tečajev, zlasti knjigovodskih; sodeluje pri pouku v mlekarški šoli na Vrhniki, v ljubljanski »Zadružni šoli« in pri kmetijskih poučnih tečajih, ki jih prireja deželni odbor kranjski. Celokupni promet je znašal lani 84.956.334 kron 20 vin., deleži 280.830 K, jamstveni znesek 1.852.600 K, vloge članic 11.962.691 K 46 vin., stalnih vlog koncem leta 1909 1.256.277 K 84 v., krediti v tekočem računu 12.487.561 K 78 vin., naloženega denarja pri raznih zavodih skupno 18.351.435 K 5 vin., koncem leta 1908 je ostalo naloženega še 659.167 K 71 vin. Menična listnica je znašala koncem leta 1909 skupno 853.222 K, reeskomptovalo se je 735.422 K. Uradni izdatki so znašali leta 1909 95.305 K 34 v. Uradni sprejemki so znašali 25.899 K 53 vin. Bilančna vrednost dveh hiš s stavbenim prostorom znaša 218.000 K. Obresti se je sprejelo preteklo leto 625.602 K 6 vin., izplačalo 559.538 K 84 vin. Čisti dobiček za leto 1909 znaša 6839 K 74 vin. Lastno »Zvezino« premoženje je znašalo koncem leta 1909 322.669 K 74 vin. in se je leta 1909 zvišalo za 31.032 K 16 vin. Zadružne šole sta se vršila doslej 2 tečaja — od novembra do konca aprila. — V I. tečaju je bilo 18, v II. pa 32 učencev. Skoro polovica učencev je dovršilo tečaj z odliko. — Šole poseđajo celo iz Dalmacije in Bosne. — Sklenilo se je ustanoviti tudi »Zadružno banko«, da se združi kapital v centralni organizaciji.

Sele (na Koroškem). Občinske volitve. Ena izmed narodnih zelo ogroženih občin na Koroškem je občina Sele. »Südmarkin« denar in nenaravni moralni pritisk nemških in nemškutarskih mogočnjakov je naravnost nesramen. Vkljub vsemu pritisku je vender pri zadnjih občinskih volitvah bila zmaga na slovenski strani. V tret-

jem razredu je bila zmaga popolna, v drugem pa je za Slovence odločil žreb, tako da je sedaj 7 slovenskih odbornikov proti 5 nemškim. Umevno, da je bilo veselje na slovenski strani veliko. Upamo, da ostane občina Sele, kjer se pridno čita »Občinska Uprava«, tudi še nadalje v slovenskih rokah.

Bolgarska predstolnica — Sofija (Sredec). O napredku tega krasno razvijajočega se mesta pričajo sledeči statistični podatki. — Koncem turškega gospodarstva je štela Sofija le okoli 16.000 prebivalcev (pred l. 1880). Potem pa je rastlo število prebivalstva takole: L. 1887 — 20.856; l. 1892 — 30.958; l. 1900 — 46.593; l. 1905 — 82.621 in l. 1909 — 96.000 (približno), tako da šteje mesto letos gotovo že 100.000 prebivalcev. Zidalo se je leta 1898 iznova 263 hiš; od l. 1899—1905 vsako leto po 150—170; l. 1906 — 476, l. 1907 — 469, l. 1908 — 529 in l. 1909 — 590 hiš. — L. 1905 je bilo v Sofiji 63.954 Bolgarov, 10.713 židov, 1875 Ciganov, 1011 Nemcev, 626 Čehov, 599 Grkov, 545 Armencev, 519 Srbov, 300 Italjanov, 237 Mažarov, 208 Turkov, 191 Rusov in 153 Francozov, vrh tega še posamezniki drugih narodnosti.

Uvoz bosanskih buš. Na Spodnjem Štajerskem se je v jeseni pretečenega leta prodalo za čuda buš; poznamo Hrvata, ki jih je samo v Savinjski dolini prodal nad 1200 in takih tržcev je bilo več. Ljudje se dajo zaslepiti od nizkih cen, ne pomislijo pa, da je meso trdo in brez soka, da ima neprijeten duh in da odpade veliko večji del teže na kosti kakor pri naših domačih pasmah. Bušo kupiti, jo rediti in prodati mesarju se sploh jako slabo izplača. Če se žival zakolje doma, že se gre, toda samo dokler je paša; v hlevu rejena bušica pa stroškov vsled visokih cen nikakor ne more povrniti. Ne vemo tudi, če se na meji dovolj skrbno pazi, da se nam ne vtihotapi kakšna kužna bolezen. Ker pride bušje meso ceneje nego naša govedina, vpliva import teh živalic seveda zelo neugodno na cene naše živine. Lani tega še sicer ni bilo čutiti, ker se je število govedi vsled suše v letih 1907 in 1908 zdatno zmanjšalo in ker je poginilo mnogo svinj na rdečici. Toda bati se je, da se polagoma prebivalstvo na to živinico navadi in da se uvoz v prihodnjih letih ne bode zmanjšal. Občine in posamezniki! Pobrigajte se za svoje gospodarske koristi! Vaša dolžnost je, da zabranite gonjačem pasti svoje mršave črede po ob cestah ležečih travnikih. To je skoro edina pot, da se obteži import in da se obvaruje kmeta živinorejca jako občutne škode, dokler se ta uvoz ne omeji postavnim potom.

Društvo za preiskovanje podzemeljskih jam. Dne 12. maja t. l. se je vršil ustanovni občni zbor tega društva v Ljubljani pod predsedstvom de-

želnega predsednika barona Schwarza. Iz cele Avstrije so došli pismeni in brzojavni pozdravi od raznih učenjakov, ki so ob enem javili pristop društvu. Namen društva je znanstveno delovanje in preiskovanje podzemskih jam zlasti na Kranjskem, pa tudi po sosednih grafično pripadajočih pokrajinah. Član društva lahko postane vsakdo. Člani so pravi, dopisujoči in častni. Pravi člani so: a) redni, b) podporni, c) ustanovni. — Redni so znanstveno delujoče osebe; podporni vsi oni, ki družbo gmotno in moralno podpirajo; ustanovni, ki plačajo naenkrat 200 K, ali se zavežejo, plačati jih v 5letnih obrokih. Odbor sestoji iz 8 oseb; prideljen mu je zastopnik deželnega odbora, deželne vlade, deželnega muzeja in muzejskega društva. — Pozdravljamo novo društvo, ki naj skrbi, da se sloves o naši lepi domovini, ki ima toliko krasot nad zemljo in pod njo, raznese po najširšem svetu.

Književnost.

Kako sem se jaz likal. II. del. Spisal Jakob Alešovec. (Ljudska knjižnica 1910). Tako malo imamo pisateljev, kakor je bil Jakob Alešovec, ki bi bili zadeli tisto dobo, ki je za vse bila tako pomembna, dobo slovenskega dijaštva ob času narodnega preporoda. Malo je povesti, v katerih bi zrl v duhu nazaj v ona leta. Edini Alešovec je, ki se sme ponašati z njim naša literatura, da je šegavo dijaško življenje tako verno naslikal, kakršno je v resnici. Pa ni čuda, saj je in ostane Alešovec naš edini in prvi humoristični ljudski pisatelj, izviren, zdravega humorja, realist, kakor jih nimamo mnogo. Neprisiljeno veselje in resnični užitek ti nudi njegovo delo! Alešovec roman zbuja spomine na zgodovinsko pomembne osebe, privabi s svojim domačim in poljudnim humorjem v spomin lepe stare čase in nas zaziblje v njih poezijo. Kdor hoče par veselih uric užiti, naj si nabavi II. zvezek Alešovečevega »Kako sem se likal«. Stane K 1-20, vezan K 2-10 in se naroči v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani; dobi se pa tudi v knjigarni »Ilirija« v Kranju.

Jules Verne: »Pet tednov v zrakoplovu«. — Ljubljana 1910. Založila »Katoliška Bukvarna« v Ljubljani. — Večkrat se toži, da manjka za naše ljudstvo poljudno-znanstvenega berila. Povesti slovitega Julesa Verna so najboljša poljudno-znanstvena dela in poleg tega imajo tudi vzgojevalen pomen. Jules Vernove spise diči velika nazornost in živahnost v opisovanju, pa bogata domišljija, ki pa ne razburja in ne draži, marveč razširja bralcu duševno obzorje. Zdaj, ko je zrakoplovstvo aktualno, bo povest vzbudila splošno zanimanje ter razvedrilo in plemenito zabavo. Povest je ena izmed najboljših Jules Vernovih in je doživela že 80 izdaj. Stane v platno vezana 3 K 80 vin., po pošti 30 vin. več in se naroča v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani.